

N:o 198.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881; gifven Stockholms slott den 16 april 1909.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Albert Petersson.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881.**

Härigenom förordnas, att 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881 skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 mom. Har någon muntligen inför samladt krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspridt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förleda till uppror, då skall, vid straffets bestämmande efter allmän lag, brottet anses hafva skett under försvärande omständigheter.

Samma lag vare om den, som annans skrift utspridt eller utsprida låtit, för att därmed komma uppror åstad.

2 mom. Den som, medan förordnande om indragning af skrift jämlikt § 4 mom. 12 eller 13 tryckfrihetsförordningen är gällande, med vetenskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år. Sker brottet vid tillfälle, som i 74 § sägs, då må till straffarbete i högst ett år dömas.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 19 februari 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anförde efter gemensam beredning med cheferna för landtförsvärs- och sjöförsvärsdepartementen:

»Riksdagen har nu till grundlagsenlig behandling förehäft de från ären 1906 och 1908 hvilande förslagen till, bl. a., införande i § 4 tryckfrihetsförordningen af tillagda mom. 12, 13 och 14, af hvilka det sistnämnda förutsätter att vissa nya bestämmelser intagas i strafflagen för krigsmakten. Med hänsyn till grundlagsfrågans utgång hos Riksdagen har jag trott mig böra utan dröjsmål upprätta förslag till sådana bestämmelser, och jag anholder nu att få för Eders Kungl. Maj:t framlägga dylikt förslag.

Det torde då tillåtas mig att till en början erinra om det närmare innehållet af omförmälda nya stadganden i tryckfrihetsförordningen.

Dessa gifva åt vissa myndigheter rätt att, när en skrift af försvarsfientlig tendens anträffas vid trupp eller ombord å flottans fartyg, förordna om indragning af de exemplar utaf skriften, som kunna öfverkommas vid truppen eller å fartyget. Sådant förordnande må meddelas så snart skriften uppenbarligen åsyftar att utplåna känslan af plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräfvä krigslydnaden, äfven om skriften icke synes straffbar. Behörighet att förordna om indragning tillkommer i Stockholm den eller de personer, som chefen för justitiedepartementet för detta ändamål tillsatt, å ort utom Stockholm samme departementschefs ombud för tillsyn öfver skrifter allmängörande, samt vid sådan afdelning af krigsmakten, som ställes eller är ställd på krigsfot, jämväl högste befälhafvaren. Förordnande skall dock ofördröjligen underställas tryckfrihetskommitténs pröfning. Befälet har att genast verkställa förordnandet; och i afbidan på att förordnande kan utverkas, äger den, som vid truppen eller å fartyget utöfvar högsta befälet, vidtaga nödig åtgärd för hindrande af skriften spridning inom truppen eller å fartyget.

Enligt det föreslagna mom. 14 blifver vidare den straffbar, som, medan förordnande om indragning af skrift är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg. Straffet är för den, som ej lyder under strafflagen för krigsmakten, bestämdt till böter från och med 50 till och med 500 kronor eller fängelse från och med en månad till och med ett år. Men i fråga om ansvaret för utspridare, som lyder under nyssnämnda lag, lämnas blott en hänvisning dit. Det är denna hänvisning, som gör ett tillägg till samma lag erforderligt.

I mitt anförande till statsrådsprotokollet den 3 april 1908, då Eders Kungl. Maj:t på min hemställan beslöt att för riksdagen framlägga förslag till, bl. a., ifrågavarande mom. 14, angaf jag de skäl, hvilka enligt min mening talade för, att straffet för den utspridare som lyder under strafflagen för krigsmakten också blefve där bestämdt. Den tendens hos skriften, som förutsattes för indragningsbeslutet, samt den omständighet, att beslutet gäller allenast skriften spridning vid trupp eller å flottans fartyg, alltid skall af befälet verkställas och oftast torde framstå såsom en bekräftelse af åtgärder, hvilka befälet förut vidtagit, måste — yttrade jag — gifva utspridandet karaktären af en militär förbrytelse, så snart utspridaren lyder under strafflagen för krigsmakten. Jag antydde ock, huru straffskalan kunde tänkas anordnad i nämnda lag. I stället för bötesstraff borde gifvetvis träda disciplinstraff; i fråga om fängelsestraffet kunde latituden blifva densamma; därjämte syntes en höjning af straffet, exempelvis till straffarbete i högst ett år, böra vara

möjlig, om brottet skedde i krigstid eller eljest vid afdelning af krigsmakten, som ställdes eller vore ställd på krigsfot.

Efter förnyadt öfvervägande af frågan finner jag mig böra i hufvudsak förorda den anordning af straffmättet, som jag förut angifvit. Förutsättningen för straffhöjning torde dock böra blifva att brottet sker vid tillfälle, hvarom förmäles i 74 § af den militära strafflagen.

De nya bestämmelserna synas lämpligen kunna fogas såsom ett nytt mom. till lagens 77 §.»

Föredraganden uppläste härefter förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881, hvilket förslag skulle såsom bilaga fogas vid detta protokoll, samt hemställde att högsta domstolens utlåtande öfver förslaget måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål, genom utdrag af protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet

Erik Ölander.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881.**

Härigenom förordnas, att 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881 skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 mom. Har någon muntligen inför samladt krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspridt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förleda till uppror, då skall, vid straffets bestämmande efter allmän lag, brottet anses hafva skett under försvärande omständigheter.

Samma lag vare om den, som annans skrift utspridt eller utsprida låtit, för att därmed komma uppror åstad.

2 mom. Den som, medan förordnande om indragning af skrift jämlikt § 4 mom. 12 eller 13 tryckfrihetsförordningen är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år. Sker brottet vid tillfälle, som i 74 § sägs, då må till straffarbete i högst ett år dömas.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

---

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts
högsta domstol fredagen den 2 april 1909.*

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden: LILIENBERG,
LINDBÄCK,
CASSEL,
SILVERSTOLPE,
PETRÉN.

Assessorn Appelberg anmälde:

utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 19 februari 1909, utvisande, att Kungl. Maj:t förordnat, att högsta domstolens utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, inbäntas öfver upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881.

Förslaget föredrogs, och är detsamma bilagdt detta protokoll.

Högsta domstolen lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet

Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 16 april 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Statsråden: ALBERT PETERSSON,
                   HEDERSTIERNA,
                   HAMMARSKJÖLD,
                   SWARTZ,
                   grefve HAMILTON,
                   grefve EHRENSVÄRD,
                   MALM,
                   LINDSTRÖM,
                   NYLANDER,
 Justitieråden: GREFBERG,
                   GULLSTRAND.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anmälde, efter gemensam beredning med cheferna för landtförsvars- och sjöförsvarsdepartementen, högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 19 februari 1909 inhämtade utlåtande öfver upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 77 § i strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881; och hemställde föredraganden, att förslaget, som af högsta domstolen lämnats utan anmärkning, måtte framläggas för Riksdagen till antagande.

Statsrådets öfriga ledamöter instämde i denna föredragandens hemställan;

och tacktes Hans Maj:t Konungen med bifall härtill förordna, att till Riksdagen skall aflätas nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
Israel Myrberg.